EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.9.2024.
COM(2024) 406 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Prvo izvješće o provedbi višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode i za ribarstva kojima se iskorištavaju ti stokovi te o delegiranju ovlasti koje su dodijeljene Komisiji u okviru tih višegodišnjih planova i uredbom o utvrđivanju posebnih uvjeta za ribolov dubokomorskih stokova

{SWD(2024) 218 final}

Sadržaj

1. Sažetak 2
2. Uvod 3
3. Kretanja u relevantnim područjima 4
   3.1. Ribolovne mogućnosti utvrđene od 2019. i 2020. 5
      3.1.1. Ograničenja 12
   3.2. Stokovi kojima se upravlja zajednički s obalnim državama u sjeveroistočnom Atlantiku, a posebno s Ujedinjenom Kraljevinom i Norveškom u mješovitom ribolovu 13
   3.3. Stvarno stanje u pogledu mješovitog ribolova u Sjevernome moru i zapadnim vodama 14
      3.3.1. Kattegat 15
      3.3.2. Primjeri u vezi s Keltskim morem 15
   3.4. Presuda Suda Europske unije u predmetu C-330/22 17
4. Pristup temeljen na ekosustavu 17
5. Obveza iskrcavanja 18
6. Regionalna suradnja 18
7. Socioekonomski razvoj 19
   7.1. Sjeverno more 19
   7.2. Sjeverozapadne vode (NWW) 19
   7.3. Jugozapadne vode (SWW) 19
8. Delegiranje ovlasti koje su Komisiji dodijeljene višegodišnjim planovima za Sjeverno more i zapadne vode te uredbom o utvrđivanju posebnih uvjeta za ribolov dubokomorskih stokova 20
9. Pojmovnik 21

1. SAŽETAK

Provedba višegodišnjih planova (MAP-ova) za Sjeverno more i zapadne vode, iz uredbi (EU) 2018/973 i 2019/472 Europskog parlamenta i Vijeća[1], doprinijela je smanjenju ribolovnog pritiska.

MAP-ovi su **koristan alat za provedbu zajedničke ribarstvene politike (ZRP-a)**[2], posebno za utvrđivanje ribolovnih mogućnosti. U njima se navode pravila za upravljanje ribarstvom prilagođenim regiji. Za riblje stokove za koje postoji procjena s dosta podataka (ili procjena najvišeg održivog prinosa (MSY)) višegodišnjim se planom omogućuje primjena gornjih granica pri utvrđivanju ukupnog dopuštenog ulova (TAC-a), a i **fleksibilnost za zdravije stokove**. Za stokove toliko siromašnih ribom u moru da su ispod opasnih minimalnih razina višegodišnjim se planovima stvara **zaštitni mehanizam**.

Komisija smatra da su određene **odluke Vijeća donesene u vezi sa stokovima, u kojima je Vijeće moralo smanjiti ukupne dopuštene ulove (TAC-ove) i poduzeti dodatne korektivne mjere,** bile **moguće zahvaljujući** okviru uspostavljenih **višegodišnjim planovima u kojima se kombiniraju zaštitni mehanizam i fleksibilnosti**. Bez uspostavljenog višegodišnjeg plana Vijeću bi se otežalo postizanje dogovora o korektivnim mjerama za oporavak slabih stokova, a TAC-ovi bi se najvjerojatnije odredili na višoj razini. Višegodišnjim planom jamči se da se danas svim ribarstvima upravlja u skladu s MSY-jem ili da se poduzimaju korektivne mjere za njihovo vraćanje u okvir MSY-ja. Osnova za dugoročnu profitabilnost ribarske industrije i pomoćnih sektora mogu biti samo zdraviji stokovi. Višegodišnjim planovima omogućila se i fleksibilnost za zdravije stokove dopuštajući upotrebu gornjeg raspona vrijednosti F_{MSY} u određenim uvjetima.

Komisija zaključuje da **višegodišnji planovi pružaju stabilan dugoročni instrument za provedbu ZRP-a** u Sjevernome moru i zapadnim vodama jer se njima **smanjuje neizvjesnost pri utvrđivanju ukupnih dopuštenih ulova (TAC-ova)**, jamči donošenje **korektivnih mjera za stokove pod pritiskom** (i u slučaju zabrane ribolova), dionicima i državama članicama EU-a **povećava se transparentnost pri utvrđivanju TAC-ova** i **ribarskoj industriji omogućuje se bolje planiranje ribarstva**.

[1] Uredba (EU) 2018/973 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za pridnene stokove u Sjevernome moru i za ribarstvo kojim se iskorištavaju ti stokovi, utvrđivanju pojedinosti o provedbi obveze iskrcavanja u Sjevernome moru i o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 676/2007 i (EZ) br. 1342/2008, SL L 179, 16.7.2018., str. 1.).

Uredba (EU) 2019/472 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2019. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove ulovljene u zapadnim vodama i njima susjednim vodama i za ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni uredaba (EU) 2016/1139 i (EU) 2018/973 i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007 i (EZ) br. 1300/2008, SL L 83, 25.3.2019., str. 1.).

[2] Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22.).

2. UVOD

Europski parlament i Vijeće donijeli su, 2018.[3] i 2019.[4], višegodišnje planove za pridnene stokove u Sjevernome moru te za pridnene i dubokomorske stokove u zapadnim vodama. U ovom se izvješću daje prvi pregled napretka postignutog za stokove i ribarstva kojima se ti stokovi iskorištavaju. Ovim se izvješćem obuhvaća i obveza izvješćivanja o delegiranju ovlasti dodijeljenih Komisiji u skladu s člankom 16. višegodišnjeg plana za Sjeverno more, člankom 18. višegodišnjeg plana za zapadne vode i člankom 17. „uredbe o utvrđivanju posebnih uvjeta za ribolov dubokomorskih stokova"[5].

Krajnji cilj višegodišnjih planova jest pomoći u postizanju ciljeva zajedničke ribarstvene politike (ZRP-a) i Uredbe (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća („osnovna uredba" o ZRP-u)[6], a posebno poboljšati gospodarsku osnovu ribara u korist njihovih prihoda i poduzeća. Višegodišnjim planovima doprinosi se nastavku ribolova i zadržavanju ribljih stokova iznad razina koje mogu proizvesti najviši održivi prinos (MSY). Višegodišnjim planovima doprinosi se i napuštanju prakse odbacivanja ulova smanjenjem neželjenog ulova te se omogućuje pristup upravljanju ribarstvom temeljenog na ekosustavu. Višegodišnjim se planovima obuhvaćaju crni zmijičnjak, tuponosi grenadir, lubin, bakalar, patarača, grdobina, koljak, pišmolj, oslić, manjić morski, škamp, rumenac okan, iverak zlatopjeg, kolja, list, ugljenar i sjeverna kozica. Na temelju najboljih raspoloživih znanstvenih mišljenja višegodišnjim planovima utvrđuje se ciljana ribolovna smrtnost gornjeg i donjeg raspona vrijednosti F_{MSY}[7] u skladu s ostvarivanjem ciljeva MSY-ja. Višegodišnjim planovima Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata o stokovima usputnog ulova, izuzećima od obveze iskrcavanja i tehničkim mjerama.

[3] Uredba (EU) 2018/973 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2018. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za pridnene stokove u Sjevernome moru i za ribarstvo kojim se iskorištavaju ti stokovi, utvrđivanju pojedinosti o provedbi obveze iskrcavanja u Sjevernome moru i o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 676/2007 i (EZ) br. 1342/2008, SL L 179, 16.7.2018., str. 1.).

[4] Uredba (EU) 2019/472 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2019. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove ulovljene u zapadnim vodama i njima susjednim vodama i za ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni uredaba (EU) 2016/1139 i (EU) 2018/973 i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007 i (EZ) br. 1300/2008, SL L 83, 25.3.2019., str. 1.).

[5] Uredba (EU) 2016/2336 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o utvrđivanju posebnih uvjeta za ribolov dubokomorskih stokova u sjeveroistočnom Atlantiku i odredaba za ribolov u međunarodnim vodama sjeveroistočnog Atlantika te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 2347/2002 (SL L 354, 23.12.2016., str. 1.).

[6] Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22.).

[7] „raspon vrijednosti F_{MSY}" znači raspon vrijednosti navedenih u najboljem raspoloživom znanstvenom mišljenju, posebno u onome ICES-a ili sličnog neovisnog znanstvenog tijela priznatog na razini EU-a ili međunarodnoj razini, u kojem sve razine ribolovne smrtnosti unutar tog raspona dugoročno dosežu najviše održive prinose (MSY) s obzirom na određeni obrazac ribolova i u trenutačnim prosječnim okolišnim uvjetima bez znatnog utjecanja na proces reprodukcije predmetnog stoka. Raspon se izračunava tako da omogućuje dugoročno smanjenje prinosa od najviše 5 % u odnosu na MSY. Ograničen je tako da vjerojatnost pada stoka ispod granične referentne točke biomase stoka u mrijestu (Blim) najviše 5 %, kako je definirana u članku 2. stavku 2. Uredbe (EU) 2019/472 i članku 2. stavku 1. Uredbe (EU) 2018/973.

Višegodišnji planovi prvi su se put primjenjivali za ribolovnu sezonu od 1. siječnja 2019. za pridnene stokove u Sjevernome moru i od 1. siječnja 2020. za pridnene i dubokomorske stokove u zapadnim vodama.
Od ribolovnih mogućnosti za 2020., 62 od 78 ukupnih dopuštenih ulova (TAC-ovi) utvrđene su u skladu s F_{MSY}-jem[8]. Stoga više od 99 % iskrcaja u Baltičkome moru, Sjevernome moru i Atlantiku kojima upravlja isključivo EU potječe iz ribarstva kojim se upravlja na održiv način[9]. Broj TAC-ova kojima se upravlja u okviru obaju višegodišnjih planova i koji su utvrđeni u skladu s MSY-jem i savjeta utemeljenih na načelu predostrožnosti nastavio se povećavati od 2019. do 2024.

3. KRETANJA U RELEVANTNIM PODRUČJIMA

U ovom prvom izvješću prikazuju se kretanja u relevantnim područjima provedbe višegodišnjih planova i temelji se na:

(1) ciljanom savjetovanju[10];

(2) najnovijim savjetima Međunarodnog vijeća za istraživanje mora (ICES-a) o relevantnim stokovima u Sjevernome moru i zapadnim vodama[11];

(3) najnovijim znanstvenim procjenama Znanstvenog, tehničkog i gospodarskog odbora za ribarstvo (STECF-a) o mjerama koje su države članice utvrdile za provedbu obveze iskrcavanja[12];

(4) prvom i drugom izvješću[13] o provedbi Uredbe o tehničkim mjerama[14]; i

[8] „F_{MSY}" je vrijednost procijenjene ribolovne smrtnosti koja uz određeni obrazac ribolova i u trenutačnim prosječnim okolišnim uvjetima daje dugoročni MSY.

[9] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću. Prema održivijem ribarstvu u Uniji: trenutačno stanje i smjernice za 2021. (SWD(2020) 112 final), str. 2.

[10] Dionici čiji se savjet tražio bili su Skupina država članica na Sjevernome moru (skupina Scheveningen), Skupina država članica za sjeverozapadne vode, Skupina država članica za jugozapadne vode, Savjetodavno vijeće za Sjeverno more, Savjetodavno vijeće za sjeverozapadne vode, Savjetodavno vijeće za jugozapadne vode, Savjetodavno vijeće za pelagijske vrste i Savjetodavno vijeće za otvoreno more, Međunarodno vijeće za istraživanje mora, a oni su odgovorili da ne mogu sudjelovati u takvom istraživanju, Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo, nacionalni dopisnici i predsjednici regionalnih koordinacijskih skupina (Okvir za prikupljanje podataka), stručna skupina Komisije za ribarstvo i akvakulturu, atašei za ribarstvo, stručnjaci za Okvirnu direktivu o pomorskoj strategiji i stručna skupina za pomorstvo.

[11] Dostupno na https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx

[12] Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo (STECF) – Evaluacija evaluacije zajedničkih preporuka u pogledu obveze iskrcavanja, tehničkih mjera i mjera očuvanja potrebnih za usklađivanje s obvezama na temelju zakonodavstva Unije u području okoliša (STECF-24-04). Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2024., https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/d/stecf/stecf_24-04_review-jrs-on-lo-tm-and-cm.

[13] Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću. Provedba Uredbe o tehničkim mjerama (članak 31. Uredbe (EU) 2019/1241) (COM/2021/583 final). Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću. Provedba Uredbe o tehničkim mjerama (članak 31. Uredbe (EU) 2019/1241) (COM/2024/349 final).

[14] Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage

(5) informacijama kojima raspolaže Komisija.

Cilj je donijeti zaključke nakon pet godina odnosno četiri godine provedbe višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode.

Naglasak je izvješća na kretanjima od 2019., odnosno 2020., u okviru pet glavnih područja: i. ribolovnih mogućnosti od 2019. i 2020. godine, ii. razvoja događaja u provedbi višegodišnjih planova u EU-u i Ujedinjenoj Kraljevini (UK-u), EU-u i Norveškoj te savjetovanja EU-a, Norveške i Ujedinjene Kraljevine, iii. razmatranja u pogledu mješovitog ribolova u Sjevernome moru i zapadnim vodama i iv. društveno-gospodarskih kretanja/razmatranja.

Informacije o obvezama iskrcavanja i smanjenju neželjenog ulova na najmanju moguću mjeru, o pristupu upravljanja ribarstvom temeljenom na ekosustavu i regionalnoj suradnji na temelju politike regionalizacije mogu se pronaći u priloženom radnom dokumentu službi (SWD (2024) 218 final).

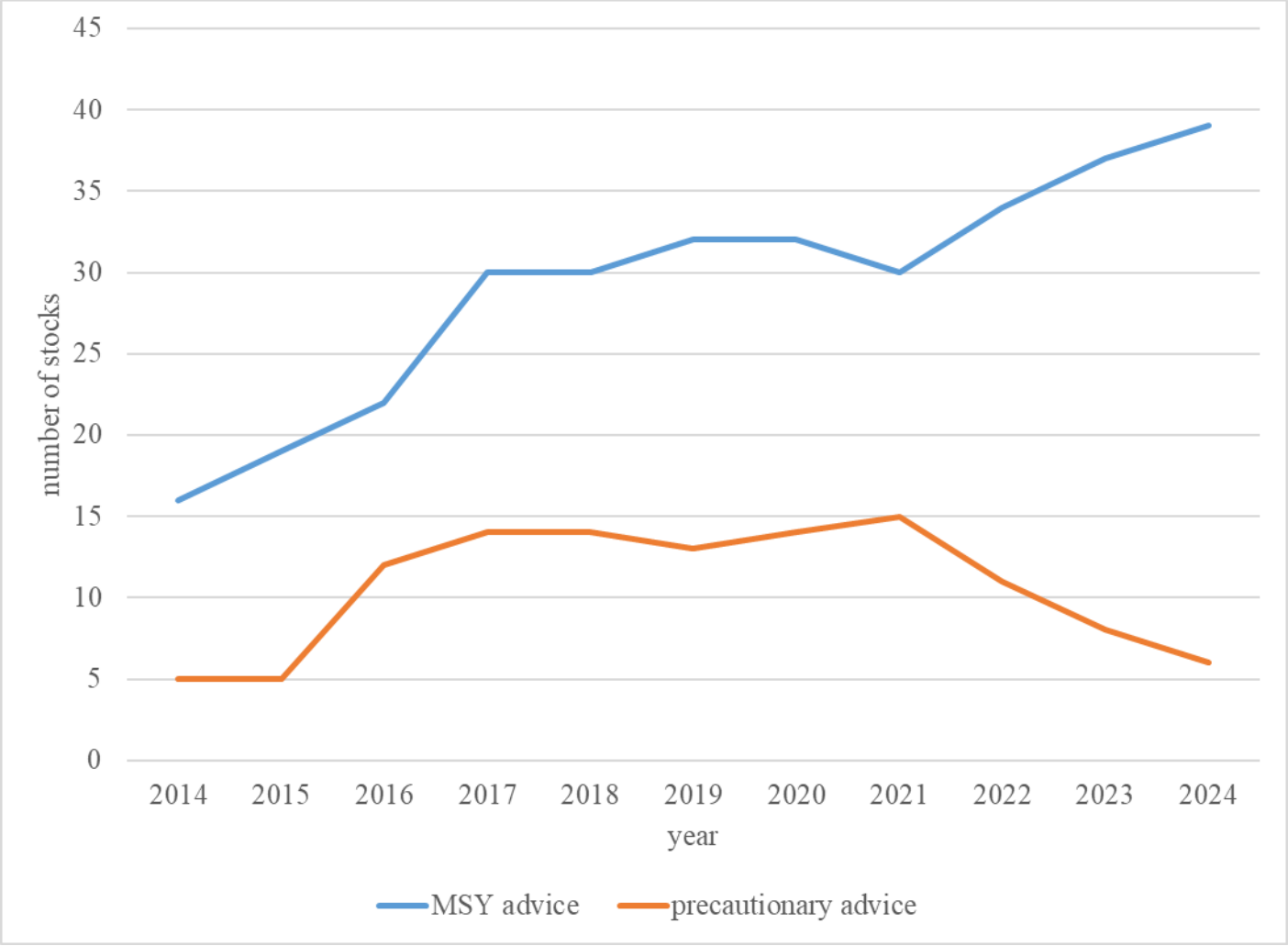
3.1. RIBOLOVNE MOGUĆNOSTI UTVRĐENE OD 2019. I 2020.

U ovom se odjeljku opisuju kretanja u brojnim ribljim stokovima i ribarstvima. Grafikoni na slikama 1 i 2 prikazuju promjene u ribljim stokovima kojima se upravlja zajedno s Ujedinjenom Kraljevinom, a kojima je isključivo upravljala Europska unija prije nego što se Ujedinjena Kraljevina 31. siječnja 2020. povukla iz EU-a. Grafikoni obuhvaćaju i određene stokove upravljanje kojima se dijeli s Norveškom. Savjeti ICES-a razlikovali su se tijekom godina. Za neke stokove za koje je prethodno dobila „savjet utemeljen na načelu predostrožnosti" Komisija je dobila „savjet o MSY-ju", dok je za druge stokove za koje je prethodno dobila savjet o MSY-ju ICES je dao savjet utemeljen na načelu predostrožnosti. Za stokove kojima je EU samostalno upravljao 2020., sve tri ribolovne mogućnosti utvrđene su na razini MSY-ja u Skagerraku / Kattegatu / Sjevernome moru, što je bio slučaj i 2024.

U 2020. svih pet ribolovnih mogućnosti utvrđeno je na razini MSY-ja u zapadnim vodama, a u 2024. na razini MSY-ja deset od jedanaest ribolovnih mogućnosti. Za to se povećanje može zahvaliti znatnim naporima ribara i upravljanju država članica ribljim stokovima.

Grafikonom u nastavku (slika 1.) prikazuje se povećanje stokova za koje je izdan savjet u pogledu MSY-ja, osobito u razdoblju 2020. – 2024. od početka primjene višegodišnjih planova.

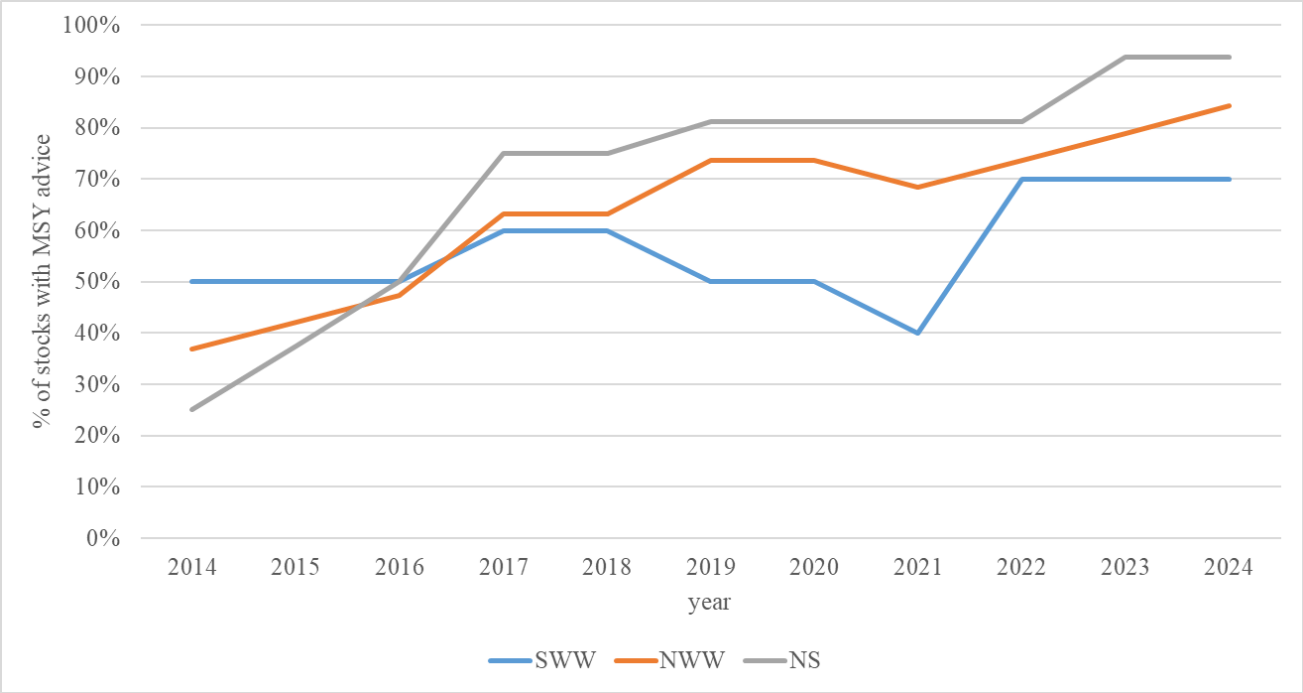
uredbi Vijeća (EZ) br. 894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005 (SL L 198, 25.7.2019., str. 105).

Slika 1.: broj ciljanih stokova u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode te primanje savjeta u pogledu MSY-jate savjeta utemeljenih na načelu predostrožnosti od početka primjene osnovne uredbe (izvor: podaci preuzeti iz savjeta ICES-a).

Grafikonom u nastavku (slika 2.) prikazuje se kako ICES, od provedbe osnovne uredbe i provedbe obaju višegodišnjih planova, izdaje sve veći broj savjeta u pogledu MSY-ja za ciljane stokove, obuhvaćene višegodišnjim planovima, u jugozapadnim vodama, sjeverozapadnim vodama i Sjevernome moru. To je pozitivan učinak utvrđivanja višegodišnjih planova jer je zajednički cilj postao poboljšati znanstvena mišljenja osobito za ciljane stokove obuhvaćene višegodišnjim planovima, ali i za stokove usputnog ulova. Takvo poboljšanje omogućilo se i predanošću ribara u pogledu pružanju boljih informacija znanstvenom postupku.

Mogu se otkriti određene fluktuacije ukupnog broja stokova za koje je izdan savjet u pogledu MSY-ja (npr. u jugozapadnim vodama), a razlog tomu može biti postupak utvrđivanja referentnih vrijednosti kojim se revidira ili ažurira temelj savjeta. Međutim, iz grafikona u nastavku općenito se može zaključiti da se broj savjeta u pogledu MSY-ja s vremenom povećao.

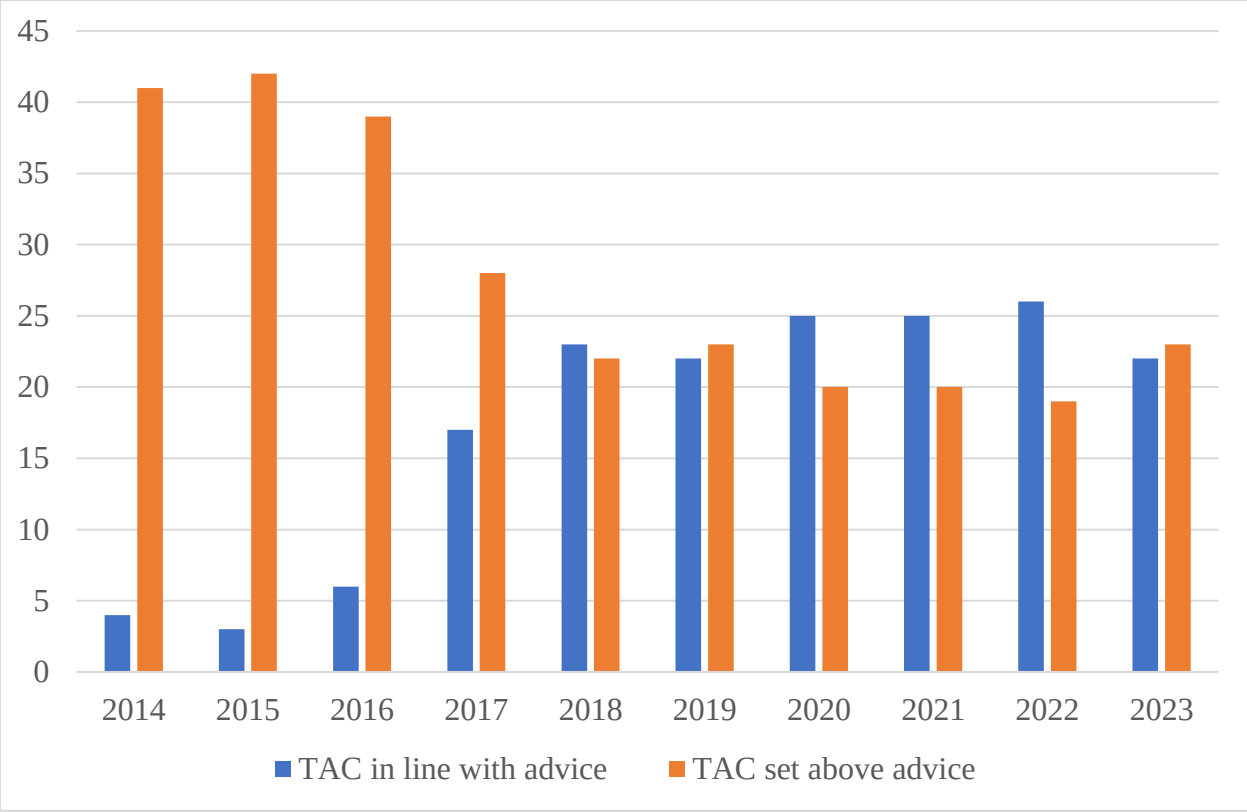

Slika 2.: postotak ciljanih stokova u višegodišnjim planovima za Sjeverno more i zapadne vode (uključujući jugozapadne vode, sjeverozapadne vode i Sjeverno more) koji su tijekom vremena primali savjete o MSY-ju (Izvor: podaci preuzeti iz savjeta ICES-a).

U postupcima utvrđivanja TAC-a od početka primjene višegodišnjih planova 2019. i 2020. mnogi TAC-ovi utvrđeni su u skladu s MSY-jem. Štoviše, kad je riječ o savjetima utemeljenima na načelu predostrožnosti, Komisija je predložila razine TAC-a koje su se tijekom godina, a posebno od 2019., postupno približavale razinama koje je savjetovao ICES.

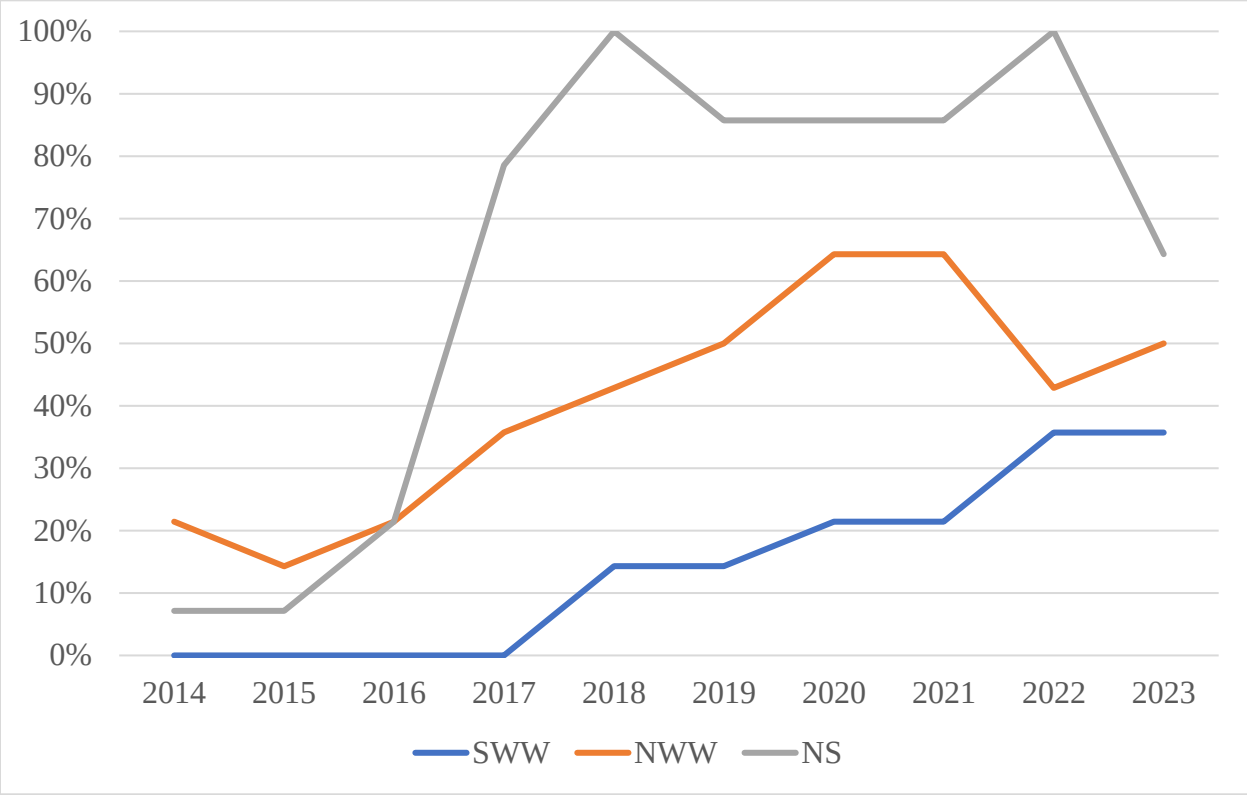
Od stupanja na snagu osnovne uredbe 2014. povećao se broj ribolovnih mogućnosti koje je utvrdilo Vijeće. To je u skladu sa znanstvenim savjetima za ciljane stokove u okviru višegodišnjih planova (vidjeti sliku 3.). Taj se broj nastavio povećavati od početka primjene višegodišnjih planova za 2019. i 2020. Prije 2019. i 2020. Komisija je predložila i/ili je Vijeće odlučilo utvrditi TAC-ove

iznad razine predložene u znanstvenom mišljenju za brojne ciljane stokove u okviru savjeta utemeljenih na načelu predostrožnosti. Međutim, od 2020. broj takvih slučajeva smanjio se i pojavljuju se samo kako bi se uzeli u obzir relevantni čimbenici specifični za stanje. Grafikonom u nastavku (slika 3.) taj se razvoj prikazuje za sve ciljane stokove u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode.

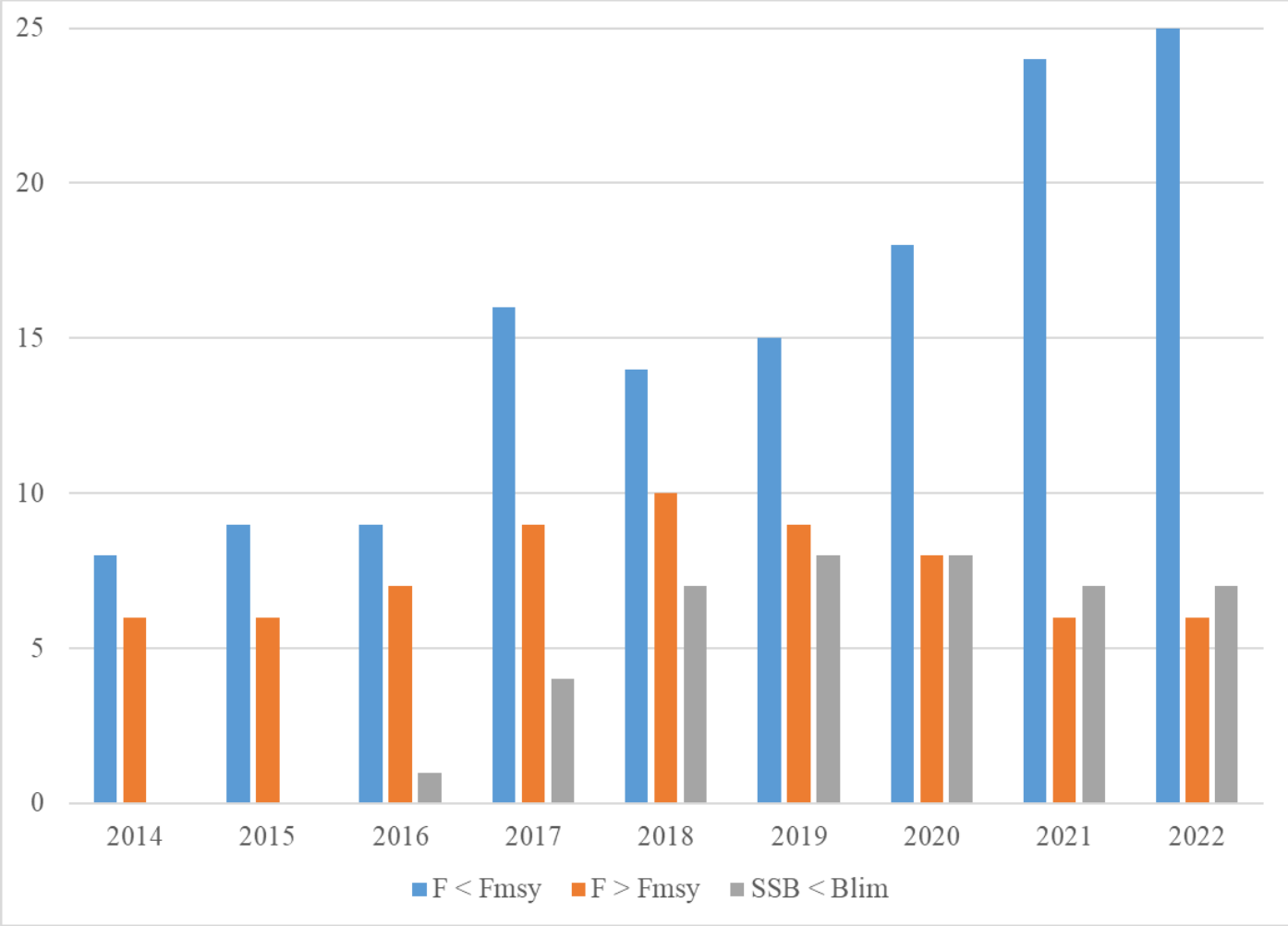

Slika 3.: broj TAC-ova utvrđenih u skladu sa znanstvenim mišljenjem (plava crta) u usporedbi s TAC-ovima utvrđenima iznad razine znanstvenog mišljenja (narančasta crta) od stupanja na snagu osnovne uredbe. U obzir se uzimaju samo ciljani stokovi u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode.

U grafikonu u nastavku (slika 4.) prikazano je kako su se TAC-ovi utvrđeni u skladu sa znanstvenim savjetima s vremenom promijenili u tri morska bazena od početka primjene osnovne uredbe: i. Sjeverno more; ii. sjeverozapadne vode i iii. jugozapadne vode. U obzir se uzimaju samo ciljani stokovi u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode.

Slika 4.: TAC-ovi utvrđeni u skladu sa znanstvenim mišljenjima od početka primjene osnovne uredbe u: i. Sjevernome moru; ii. sjeverozapadnim vodama (WW) i iii. jugozapadnim vodama (SWW). U obzir se uzimaju samo ciljani stokovi u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode.

Grafikon u nastavku (slika 5.) pokazuje da se ribolovni pritisak na mnoge riblje stokove smanjio od početka primjene višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode 2019. odnosno 2020. Stoga je danas manje stokova ispod razine vrijednosti točke Blim[15], a pokazatelji biomase dostupni su za više stokova. I za to se može zahvaliti predanosti ribara i država članica u pogledu stalnog poboljšanja dostave podataka kojima se doprinosi znanstvenom postupku.

Slika 5.: stanje ciljanih stokova u okviru višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode od početka primjene osnovne uredbe. SSB znači „biomasa stoka u mrijestu”.

PRIMJERI POZITIVNIH RAZVOJA DOGAĐAJA

Višegodišnjim planovima i dalje se doprinosi pozitivnim kretanjima brojnih ribarstava koja su započela primjenjivati reformirani ZRP (2013.). Razine TAC-ova su se povećali u tim vrstama ribolova te bi se s vremenom mogli oslanjati na zdravije stokove (slika 5.). Među najvažnijim su

[15] „Blim” označuje referentnu točku za biomasu stoka u mrijestu predviđenu u najboljim raspoloživim znanstvenim mišljenjima, [...], ispod čije se razine može smanjiti sposobnost razmnožavanja kako se definira u višegodišnjim planovima za Sjeverno more i zapadne vode.

primjerima: i. škampi u Irskome i Keltskome moru (povećanje iznad 12 % od 2020. do 2024.), ii. pišmolj u Sjevernome moru (povećanje od 346 % između 2019. i 2024.), iii. koljak u Sjevernome moru (povećanje od 250 % od 2019. do 2024.), iv. iverak zlatopjeg u Sjevernome moru (povećanje od gotovo 9 % od 2019. do 2024.) i v. koljak u Skagerraku (povećanje od 250 % između 2019. i 2024.).

Ti se rezultati ne bi mogli postići bez predanosti ribara i drugih dionika u pogledu odgovornog upravljanja ribljim stokovima koji su u konačnici njihov izvor prihoda. Poboljšanja su se ostvarila i aktivnim uključivanjem savjetodavnih vijeća u proces regionalizacije.

U poglavljima u nastavku, o Sjevernome moru, Skagerraku i Kattegatu i iberskim vodama, daje se pregled razvoja tih morskih bazena.

SJEVERNO MORE TE SKAGERRAK I KATTEGAT

Od prve godine primjene višegodišnjeg plana za Sjeverno more ribolovne mogućnosti za koljaka u Skagerraku i Kattegatu povećale su se za 250 % u razdoblju od 2019. do 2024.

IBERSKE VODE I PRIMJENA FLEKSIBILNOSTI GORNJE GRANICE RASPONA MSY-JA

U mješovitom ribolovu bijele ribe za oslića južnih mora, grdobinu i pataraču ICES je utvrdio da je oslić južnih mora ograničavajući čimbenik i procijenio da je u dobrom stanju (i iznad vrijednosti MSY $B_{trigger}$[16])[17]. Time su ispunjeni pravni uvjeti iz članka 4. stavka 5. višegodišnjeg plana za zapadne vode za primjenu gornje granice raspona MSY-ja. Da bi se ribarima omogućila veća fleksibilnost i bolje iskorištavanje kvota za druge vrste bijele ribe, Komisija je za 2020., 2022., 2023. i 2024. predložila da se TAC za oslića južnih mora utvrdi na gornjoj granici raspona MSY-ja. Vijeće se složilo s tim prijedlozima. Međutim, za 2021. TAC je utvrđen uzimajući u obzir savjet utemeljen na načelu predostrožnosti. Zatim se 2022. TAC vratio na gornji raspon MSY-ja nakon što je utvrđena referentna vrijednost[18].

Ribolovne mogućnosti za stokove iberske bijele ribe grdobine, patarače i škampa ulovljeni zajedno s oslićem južnih mora tijekom mješovitog ribolova bijele ribe u cijelosti su porasle od 2022. godine.

U okviru savjetovanja s dionicima tijekom pripreme ovog izvješća francusko Nacionalno vijeće za morski ribolov i uzgoj morske ribe (Comité national des pêches maritimes et des élevages marins, CNPMEM) potvrdilo je da se višegodišnjim planovima omogućuje fleksibilnost u utvrđivanju ribolovnih mogućnosti, posebno u mješovitom ribolovu, da bi se izbjegla

[16] ICES. 2023. Razmatranja o mješovitom ribolovu u iberskim vodama. U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2023. Savjet ICES-a 2023., https://doi.org/10.17895/ices.advice.24212058.

ICES. 2024. Oslić (*Merluccius merluccius*) u zonama 8.c i 9.a, južni stok (Kantabrijsko more i atlantske iberske vode). U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2024. Savjet ICES-a 2024., https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019306.

[17] Vrijednost MSY $B_{trigger}$ je razina biomase ispod koje treba poduzeti mjere upravljanja kako bi se stoku omogućilo da se obnovi iznad razine koja dugoročno može proizvesti MSY.

[18] ICES. 2023. Radionica o utvrđivanju referentnih vrijednosti za grdobinu i oslića (WKANGHAKE; rezultati sa sastanka iz 2022.). Znanstvena izvješća ICES-a. 5:17. str. 354. https://doi.org/10.17895/ices.pub.20068997.

ograničavanja ribolova. Međutim, CNPMEM je izrazio žaljenje zbog toga što se fleksibilnost nije u Vijeću primijenila tijekom postupka utvrđivanja TAC-a i kvota. Savjetodavno vijeće za jugozapadne vode (SWWAC) zalagalo bi se za širu primjenu gornjih raspona MSY-ja iz ekonomskih razloga. Neki znanstvenici koji su se odazvali na savjetovanje vjeruju da je učinak neutralan i da bi F_{MSY} („referentna točka MSY-ja”) trebao biti cilj za utvrđivanje TAC-a, a ne rasponā MSY-ja.

CNPMEM, Savjetodavno vijeće za sjeverozapadne vode (NWWAC), Skupina država članica za sjeverozapadne vode, dva člana STECF-a i regionalna koordinacijska skupina za prikupljanje podataka smatraju provedbu višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode korisnom za povećanje broja TAC-ova kojima se upravlja u skladu s MSY-jem.

Komisija smatra da se pravilima višegodišnjeg plana omogućila fleksibilnost u upravljanju stokovima za koje su predviđeni rasponi. Dobar je primjer gore navedeni oslić južnih mora u Biskajskom zaljevu i iberijskim vodama. Kao odgovor na stajalište CNPMEM-a koji očekuje veću fleksibilnost u pregovorima Vijeća, Komisija je u svojim prijedlozima ribolovnih mogućnosti istaknula da već potpuno iskorištava fleksibilnost omogućenu višegodišnjim planovima za sve slučajeve u morskom bazenu Atlantskog oceana. Drugim riječima, svi TAC-ovi predlažu se na referentnoj točki MSY-ja ili, ako su ispunjeni pravni uvjeti, Komisija predlaže TAC na gornjoj vrijednosti referentne točke MSY-ja.

3.1.1. OGRANIČENJA

RIBARSTVO U BISKAJSKOM ZALJEVU

Održivim upravljanjem stokovima u Biskajskom zaljevu koje provode ribari, znanstvenici i države članice jamče se stabilne ribolovne mogućnosti kojima se s druge strane pruža dobra gospodarska osnova obalnim zajednicama u toj regiji. Međutim, za određene se stokove u posljednje tri godine pojavio nagli pad ribolovnih mogućnosti u tom morskom bazenu. Prvo smanjenje zabilježeno je 2022. kada je TAC za list u Biskajskom zaljevu trebalo smanjiti za 36 % radi smanjenja ribolovnog pritiska i održavanja stoka u skladu s MSY-jem. Vijeće se složilo s prijedlogom Komisije za to smanjenje. TAC je zatim 2023. povećan za 20 %.

ICES je 2023. mogao pružiti savjet u pogledu MSY-ja za kolju u Biskajskom zaljevu i iberskim vodama. Savjet je bio da se tri TAC-a smanje za 53 % i to se moralo provesti u cijelosti (iako je predstavljalo smanjenje od samo 4 % u usporedbi s prethodnim savjetom ICES-a). U okviru višegodišnjeg plana za zapadne vode kolja je stok usputnog ulova za koji se člankom 5. stavkom 3. o „vrstama koje ograničavaju ribolov” zahtijeva da se u obzir uzmu poteškoće pri istodobnom ribolovu svih stokova na razini MSY-ja, osobito u situacijama u kojima se izaziva prerana zabrana mješovitog ribolova. Postalo je jasno da se TAC za taj stok mora utvrditi u skladu s novoprocijenjenom vrijednošću MSY-ja ili STECF mora provesti evaluaciju ograničavanja ribolova za 2024. na temelju relevantnih podataka koje su dostavile one države članice koje su tvrdile da bi se znatnim smanjenjem kolje izazvalo takvo ograničavanje ribolova za njihove flote. Donijela se odluka da se TAC za 2024. utvrdi na 35 % jer je STECF doista potvrdio rizik od

ograničavanja ribolova za druga zdravija ribarstva u kojima je kolja usputni ulov ili se lovi zajedno s drugim zdravijim stokovima u mješovitom ribolovu.

Za druga ribarstva u Biskajskom zaljevu, Komisija je morala predložiti i znatna smanjenja za ribolovnu godinu 2024. u skladu sa savjetom ICES-a; to jest smanjenje za pišmolja od 41 %, smanjenje za škampa za 14 %, smanjenje za lista od 7 % te smanjenje za južnog lubina za 22 % da bi se očuvala održivost tih ribarstava i njihova usklađenost s MSY-jem. Vijeće je u svim slučajevima prihvatilo prijedlog Komisije.

Ribolovom lista i škampa prethodnih se godina upravljalo na održiv način u skladu s MSY-jem, dok su TAC-ovi znatno smanjeni u ribolovu kolje i pišmolja (vrste koje su nedavno procijenjene na razini MSY-ja). Ribari su u pitanje doveli mogućnost negativnog utjecaja i drugih čimbenika na te stokove, osim samog ribolova, te su tvrdili da su višegodišnji planovi previše usmjereni na kratkoročnu provedbu umjesto na postupna smanjenja. U tom kontekstu Komisija napominje da je ICES u najnovijem pregledu ekosustava istaknuo proporcionalno povećanje prirodne smrtnosti ribljih stokova u ekoregiji zbog drugih čimbenika osim ribolova, čiji se pritisak stalno smanjuje od 90-ih godina prošlog stoljeća, a ti drugi čimbenici uglavnom su grabežljivci i klimatske promjene[19]. Uobičajene su varijacije u veličini stokova i njihovim biološkim parametrima, što zatim izaziva određena smanjenja ili povećanja relevenatnih kvota.

Komisija prepoznaje neprekidna nastojanja sektora ribarstva i dionika da se smanji pritisak na riblje stokove i pridržava znanstvenih mišljenja. U višegodišnjim planovima zahtijeva se da se TAC-ovi svake godine utvrđuju u skladu s MSY-jem i ne dopušta se stupnjevit pristup radi mogućnosti postupnog smanjenja stokova kojima se prethodno održivo upravljalo na razini MSY-ja.

3.2. STOKOVI KOJIMA SE UPRAVLJA ZAJEDNIČKI S OBALNIM DRŽAVAMA U SJEVEROISTOČNOM ATLANTIKU, A POSEBNO S UJEDINJENOM KRALJEVINOM I NORVEŠKOM U MJEŠOVITOM RIBOLOVU

Iako višegodišnji planovi i dalje služe kao korisna osnova za utvrđivanje stajališta EU-a tijekom godišnjih savjetovanja sa zemljama koje nisu članice EU-a u pogledu stokova kojima se zajednički upravlja, osobito u situacijama u kojima ICES pruža savjet da ne bi smjelo biti ulova, stvarna razina TAC-a podliježe savjetovanjima. Međutim, izvješćem se obuhvaća i primjena višegodišnjih planova prije povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a.

Kad je riječ o osliću sjevernog stoka (šire Sjeverno more, područja Keltskog mora i sjeverni Biskajski zaljev), razvoj stoka ukazuje na njegov oporavak od ranih 2000-tih i na to da je postao još rasprostranjeniji i dominantniji u Sjevernome moru nego što je to bio ranije. Referentna vrijednost za stok oslića utvrđena je 2022.

[19] ICES. 2022. Biskajski zaljev i ekoregija iberske obale – Pregled ekosustava. U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2022. Savjet ICES-a 2022., odjeljak 6.1., https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

TAC dogovoren s Ujedinjenom Kraljevinom postavlja se na temelju raspona višegodišnjeg plana za zapadne vode. TAC je utvrđen na razini vrijednosti referentne točke MSY-ja. Međutim, Europska unija primijenila je odredbe iz višegodišnjeg plana da bi se ograničila smanjenja na 20 % na gornjoj granici raspona MSY-ja kada se 2022. godine savjetovalo još veće smanjenje. Sjeverni oslić isto je tako dio pregovora s Norveškom.

Savjetodavno vijeće za sjeverozapadne vode izražava žaljenje što se rasponi MSY-ja nisu primijenili za utvrđivanje ribolovnih mogućnosti za sjeverozapadne vode. Komisija smatra da su se rasponi primijenili ako su se ispunili pravni uvjeti za njihovu primjenu.

Na temelju Sporazuma o trgovini i suradnji[20] EU i Ujedinjena Kraljevina mogu zajednički razmotriti razvoj višegodišnjih strategija za očuvanje i upravljanje kao temelj pri utvrđivanju TAC-ova i drugih mjera upravljanja. O takvim se strategijama trenutačno raspravlja u Posebnom odboru za ribarstvo.

3.3. STVARNO STANJE U POGLEDU MJEŠOVITOG RIBOLOVA U SJEVERNOME MORU I ZAPADNIM VODAMA

Stvarno stanje u vodama EU-a u Sjevernome moru i zapadnim vodama jest mješoviti ribolov u kojem je ribarstvo usmjereno na komercijalno vrijedne i zdravije riblje stokove kao što su škamp u Kattegatu, koljak u Keltskome moru, koljak zapadno od Škotske i sjeverni oslić. Međutim, te vrste ribolova imaju neizbježne usputne ulove drugih ribljih stokova koji ponekad mogu biti pod znatno većim pritiskom od zdravijih ciljanih stokova. Primjeri su neizbježni usputni ulov bolesnog bakalara i pišmolja u ribolovu zdravog koljaka u Keltskome moru, bolesnog rumenca koji je usputni ulov pri ribolovu zdravog sjevernog oslića ulovljenog parangalima u Keltskome moru i bolesnog bakalara koji je neizbježan usputni ulov u ribolovu škampa u Kattegatu.

To je samo nekolicina primjera kojima se opisuje stvarno stanje u pogledu mješovitog ribolova u europskim vodama. U takvom stanju mješovitog ribolova članci 4. i 5. višegodišnjeg plana za Sjeverno more i zapadne vode primjenjuju se na „vrste koje ograničavaju ribolov” i predviđa se potreba da se u obzir uzmu poteškoće pri istodobnom ribolovu svih stokova na razini MSY-ja. No potrebno poduzeti i mjere da bi se maksimalno smanjio neizbježan usputni ulov. Višegodišnji planovi pridonijeli su postizanju tog cilja uključivanjem posebnih mjera za smanjenje takvog usputnog ulova (vidjeti primjere u nastavku).

Skupina država članica za sjeverozapadne vode potvrđuje da je višegodišnji plan za Sjeverno more bio koristan u pogledu izbjegavanja ograničavanja ribolova na način da se upravlja mješovitim ribolovom.

Neki konkretni primjeri upravljanja mješovitim ribolovom za različite morske bazene navode se u nastavku.

[20] Sporazum o trgovini i suradnji između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, s druge strane (SL L 149, 30.4.2021., str. 10.).

3.3.1. KATTEGAT

Primjer mjera u okviru višegodišnjeg plana za Sjeverno more u svrhu zaštite određenih stokova u Kattegatu je prijedlog da se za škampe u Skagerraku i Kattegatu odredi TAC u nižem rasponu MSY-ja na temelju članka 4. stavka 4. višegodišnjeg plana za Sjeverno more da bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjio neizbježni usputni ulov bakalara iz Kattegata tijekom ribolova škampa. Vijeće je prihvatilo prijedlog Komisije samo 2020., 2022. i 2024. Međutim, utvrdila je TAC u donjem rasponu MSY-ja i za sve ostale godine.

Od 2020. na snazi su i korektivne mjere za bakalar u Kattegatu. One uključuju uvođenje selekcije opreme za pridnene povlačne mreže (koće), čime se dopušta ribolov škampa samo mrežom seltra ili mrežom za selektivni ribolov zajedno s ograničenim dopuštenim usputnim ulovom bakalara od najviše 1,5 %. Osim toga, kako bi se plovila potaknula na upotrebu daljinskog elektroničkog praćenja radi učinkovitog praćenja usklađenosti s obvezom iskrcavanja, plovila EU-a koja sudjeluju u projektu država članica za potpuno dokumentirani ribolov umjesto toga mogu upotrebljavati opremu u skladu s Uredbom o tehničkim mjerama.

Rezultat tih mjera je da se ciljani ribolov škampa može nastaviti, a mjere za usputni ulov bakalara već su se uvele. U tom pogledu ICES ne može procijeniti razmjer smrtnosti u vezi s ribolovom (a ne s prirodnom smrtnosti ili migracijom u Sjeverno more nakon upotrebe Kattegata kao mrijestilišta). Savjeti ICES-a i tehnička služba upućuju i na potrebu za primjenom selektivnije ribolovne opreme.

3.3.2. PRIMJERI U VEZI S KELTSKIM MOREM

U okviru višegodišnjeg plana za zapadne vode u svrhu zaštite usputno ulovljenih stokova mjere u Keltskome moru su prijedlog TAC-a za koljaka u nižem rasponu MSY-ja na temelju članka 4. stavka 3. višegodišnjeg plana za zapadne vode da bi se tijekom ribolova koljaka u najvećoj mogućoj mjeri smanjili neizbježni usputni ulovi bakalara i pišmolja, a oba stoka ciljana su u okviru višegodišnjeg plana za zapadne vode. Vijeće je prihvatilo prijedlog Komisije za 2020. koja je bila posljednja godina prije povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a. Vijeće je za 2021. utvrdilo privremene TAC-ove, a zatim se u drugoj polovini 2021. s Ujedinjenom Kraljevinom postigao dogovor o TAC-ovima. Od 2021. o tim se stokovima pregovara u okviru savjetovanja EU-a i Ujedinjene Kraljevine.

Komisija je za 2020. u okviru uredbe o ribolovnim mogućnostima na temelju članka 8. višegodišnjeg plana za zapadne vode predložila dodatne korektivne mjere u pogledu bakalara i pišmolja u Keltskome moru, a oba stoka ciljana su u okviru višegodišnjeg plana za zapadne vode. One uključuju nedjeljivo povezane tehničke mjere i kvotu usputnog ulova bakalara u Keltskom moru na razini kojom bi se zaštitili stokovi usputnog ulova, a istodobno omogućio nastavak ciljanog ribolova oslića. Kad je riječ o TAC-u, Komisija je predložila smanjenje od 88 % u skladu s referentnom točkom MSY-ja i ICES-ovim pravilom za izdavanje mišljenja. Budući da bi time TAC za bakalar bio nizak i iznosio 189 tona, čime bi se ograničile druge vrste ribolova bijele ribe

u Keltskome moru, Vijeće je odlučilo da se neće pridržavati prijedloga Komisije u pogledu TAC-a i umjesto toga utvrdilo je TAC na 805 tona radi izbjegavanja preuranjenog ograničavanja ribolova drugih vrsta bijele ribe u Keltskome moru. Tim se TAC-om i dalje omogućavalo znatno povećanje biomase. Vijeće je uredbom o ribolovnim mogućnostima za 2020. uvelo i selektivnije ribolovne metode nedjeljivo povezane s ribolovom bijele ribe u Keltskome moru. Bez tih nedjeljivo povezanih mjera TAC bi morao biti niži. Mjere iz te uredbe naknadno su zamijenjene delegiranim aktom[21] na temelju zajedničke preporuke Skupine država članica za sjeverozapadne vode (NWW MSG), donesene 2020., koja sadržava druge selektivnije ribolovne metode.

Drugi primjer u Keltskome moru jest rumenac okan koji je neizbježan usputni ulov u ribolovu sjevernog oslića uz pomoć parangala. ICES je savjetovao prestanak ribolova tog stoka jer se smatra da je osiromašen[22]. Međutim, to bi značilo ograničenje ribolova sjevernog oslića. Stoga je za 2023. i 2024. utvrđen niski TAC isključivo za usputne ulove da bi se i dalje dopuštao ribolov sjevernog oslića u tom morskom bazenu i radi najveće moguće zaštite usputno ulovljenog rumenca okana. Nadalje, radi bolje zaštite ikraša i mladih organizama vrste rumenca okana, Skupina država članica za sjeverozapadne vode (NWW MSG) dogovorila se u vezi sa zajedničkom preporukom o minimalnim referentnim veličinama za očuvanje rumenca okana ulovljenog u gospodarskom i rekreacijskom ribolovu te u područjima zabrane ribolova. Na temelju te zajedničke preporuke Komisija je za 2023. donijela tehničku mjeru u obliku delegiranog akta koji je produljen na 2024[23].

Jedna organizacija u industriji (CNPMEM) kritizirala je višegodišnji plan jer smatra da je popis ciljanih stokova prestrog te i navodi da ne postoje jasni kriteriji o tome što je ciljani stok.

Važno je napomenuti da je u raspravama o višegodišnjim planovima Komisija predložila da suzakonodavci Komisiji delegiraju ovlasti za izmjenu i dopunu popisa ciljanih stokova. Međutim, suzakonodavci se nisu složili s prijedlogom Komisije te su odlučili zadržati ovlast izmjene i dopune popisa ciljanih stokova.

---

[21] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2324 od 23. kolovoza 2021. o izmjeni Uredbe (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu tehničkih mjera za ribolov određenih pridnenih i pelagijskih vrsta u Keltskome moru, Irskome moru i na području zapadno od Škotske (SL L 465, 29.12.2021., str. 1.).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2022/2588 od 20. listopada 2022. o izmjeni Uredbe (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu tehničkih mjera za ribolov određenih pridnenih i pelagijskih vrsta u Keltskome moru, Irskome moru i na području zapadno od Škotske (SL L 338, 30.12.2022., str. 44.).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/492 od 30. studenog 2023. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu produljenja tehničkih mjera za ribolov određenih pridnenih i pelagijskih vrsta u Keltskome moru, Irskome moru i na području zapadno od Škotske (SL L 2024/492, 13.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/492/OJ).

[22] ICES. 2022. Rumenac okan (*Pagellus bogaraveo*) na potpodručjima ICES-a 6 – 8 (Keltska mora, kanal La Manche i Biskajski zaljev). U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2022. Savjet ICES-a 2022., https://doi.org/10.17895/ices.advice.19453802.

[23] Delegirana uredba Komisije (EU) 2023/56 od 19. srpnja 2022. o izmjeni Uredbe (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu posebnih tehničkih mjera za rumenca okana (*Pagellus bogaraveo*) na potpodručjima ICES-a od 6 do 8 (SL L 5, 6.1.2023., str. 1.).

Delegirana uredba Komisije (EU) 2024/491 od 30. studenog 2023. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu produljenja posebnih tehničkih mjera za rumenca okana (*Pagellus bogaraveo*) na potpodručjima ICES-a od 6. do 8. (SL L, 2024/491, 13.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/491/oj).

3.4. PRESUDA SUDA EUROPSKE UNIJE U PREDMETU C-330/22

U presudi od 11. siječnja 2024.[24] Sud Europske unije („sud”) potvrdio je valjanost uredbe o ribolovnim mogućnostima za 2020.[25] ako su njome utvrđena četiri TAC-a isključivo za neizbježne usputne ulove iznad savjeta ICES-a da ne bi smjelo biti ulova. Sud smatra da je Vijeće raspolagalo diskrecijskim pravom za utvrđivanje TAC-ova za stokove usputnog ulova iznad znanstveno preporučenih razina radi usklađivanja cilja daljnjeg mješovitog ribolova s postizanjem dobrog biološkog stanja predmetnih stokova. Sud je istodobno presudio da se, za stokove navedene kao „ciljane” u višegodišnjim planovima, obveza postizanja i održavanja MSY-ja nakon 2020. „primjenjuje strogo i bez iznimke”.

4. PRISTUP TEMELJEN NA EKOSUSTAVU

U članku 2. stavku 3. osnovne uredbe navodi se da se u okviru ZRP-a mora provoditi pristup upravljanju ribarstvom temeljen na ekosustavu radi smanjenja negativnih učinaka ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav. U članku 3. stavku 3. višegodišnjih planova navedeno je da višegodišnji plan mora biti usklađen sa zakonodavstvom EU-a o okolišu, prvenstveno radi postizanja dobrog stanja okoliša do 2020., kako je propisano Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji (ODPS)[26]. ODPS-om je predviđeno 11 kvalitativnih deskriptora za utvrđivanje dobrog stanja okoliša. Cilj je višegodišnjih planova jamčiti ispunjavanje uvjetâ deskriptora 3. (kao najvažnijeg za upravljanje ribarstvom) i pridonijeti ispunjenju uvjetâ drugih relevantnih deskriptora razmjerno relativnoj ulozi ribarstva.

Deskriptor 3. izravno je povezan s popravljanjem ribolovnih mogućnosti. On glasi kako slijedi: „Populacije svih riba, rakova i mekušaca koji se iskorištavaju u komercijalne svrhe unutar su sigurnih bioloških granica, a raspodjela populacije prema dobi i veličini pokazuje da je stok zdrav.” Ribolovne aktivnosti utječu na deskriptore koji se odnose na: (1) biološku raznolikost; (4) prehrambenu mrežu; (6) cjelovitost morskog dna; i (10) morski otpad. Doprinos ribolova ostalim deskriptorima u najboljem je slučaju neizravan i/ili nije značajan[27].

ICES navodi da se ribolovna smrtnost neprekidno smanjuje od 90-ih godina prošlog stoljeća i da je sada u prosjeku ispod raspona vrijednosti F_{MSY}[28].

---

[24] Presuda od 11. siječnja 2024., *Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro)*, C-330/22, EU:C:2024:19.

[25] Uredba Vijeća (EU) 2020/123 od 27. siječnja 2020. o utvrđivanju ribolovnih mogućnosti za 2020. za određene riblje stokove i skupine ribljih stokova koje se primjenjuju u vodama Unije te, za ribarska plovila Unije, u određenim vodama izvan Unije (SL L 25, 30.1.2020., str. 1.).

[26] Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (SL 164, 25.6.2008., str. 19.).

[27] Ostali deskriptori su: (2) unošenje neautohtonih vrsta; (5) eutrofikacija izazvana ljudskim djelovanjem; (7) hidrografski uvjeti; (8) razina kontaminanata u moru; (9) razina kontaminanata u ribi i morskim plodovima; (11) uvođenje energije, uključujući podvodnu buku.

[28] ICES. 2022. Biskajski zaljev i ekoregija iberske obale – Pregled ribarstva. U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2022. Savjet ICES-a 2022., odjeljak 6.2. https://doi.org/10.17895/ices.advice.21641396.

Ribarstvom se potencijalno mogu uloviti zaštićene vrste poput morskih ptica i morskih sisavaca[29]. Reformom ZRP-a iz 2013. dionicima i državama članicama određene regije ponuđeni su novi načini suradnje radi dogovora o mjerama posebno prilagođenima za njihove morske bazene.

5. OBVEZA ISKRCAVANJA

Glavni cilj reforme ZRP-a (2013.) jest provedba obveze iskrcavanja i postupno eliminiranje prakse odbačenog ulova izbjegavanjem i smanjenjem neželjenog ulova. Obveza iskrcavanja primjenjuje se na vrste kojima se upravlja uz pomoć ukupnog dopuštenog ulova (TAC-a) koji je na snazi od siječnja 2019.

Kad je riječ o obvezi iskrcavanja, dionici koji su se odazvali na savjetovanje izvijestili su da, iako postoje dokazi da se odbačeni ulov smanjio, obvezi iskrcavanja još se nije ispunio cilj te da je glavni izazov, još uvijek, obvezu iskrcavanja učiniti izvedivom u skladu s pravnim okvirom uz istodobno poticanje promjene obrazaca ribolova prema daljnjoj selektivnosti. Unatoč tome, od uvođenja obveze iskrcavanja sektor ribarstva uložio je znatne napore radi razumijevanja i potom provođenja te politike i radi aktivne suradnje s istraživačkim na razvoju načina izbjegavanja i smanjenja neželjenog ulova te na poboljšanju općeg znanja o tim vrstama (i njihova preživljavanja).

Pozitivna je pak činjenica da dionici potvrđuju da su se obvezom iskrcavanja potaknula znanstvena istraživanja radi razvijanja selektivnijih alata i obrazaca ribolova. Međutim, za mješoviti pridneni ribolov dionici smatraju se da će stupanj selektivnosti biti ograničen.

Komisija smatra da je aktualni problem odbačenog ulova pitanje kontrole i provedbe koje treba riješiti u okviru sustava kontrole ribarstva EU-a. Višegodišnji planovi nisu osmišljeni za rješavanje tog problema.

6. REGIONALNA SURADNJA

Regionalna suradnja jedna je od glavnih sastavnica ZRP-a. Njezin je glavni cilj više uzimati u obzir razlike među različitim morskim bazenima i bolje integrirati dionike u upravljanje ribarstvom, koristeći se njihovim znanjem i iskustvom. Naposljetku će izravnije sudjelovanje dionika u oblikovanju i provedbi mjera upravljanja izazvati veći osjećaj zajedničke odgovornosti i predanosti u pogledu usklađenosti s mjerama. U okviru regionalne suradnje dionici koji imaju izravan upravljački interes mogu poduprijeti donošenje mjera očuvanja poput višegodišnjih planova i planova za odbačeni ulov. To se uglavnom postiže savjetodavnim vijećima i skupinama država članica.

[29] ICES. 2022. Biskajski zaljev i ekoregija iberske obale – Pregled ekosustava. U Izvješću Savjetodavnog odbora ICES-a, 2022. Savjet ICES-a 2022., odjeljak 6.1., https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

Savjetovanje s dionicima omogućilo je korisne povratne informacije o tome kako regionalna suradnja u okviru višegodišnjih planova funkcionira u praksi. Izrečeno je zajedničko stajalište da višegodišnji planovi pružaju potreban pravni okvir za omogućavanje regionalne suradnje. Na primjer, članovi NWWAC-a i STECF-a imali su pozitivnu predodžbu o sve većoj suradnji među relevantnim dionicima[30]. S vremenom su zajedničke preporuke postupno pružale više tehničkih dokaza i praktičnog znanja te prilagođenih mjera za morske bazene. Osim toga, regionalne skupine država članica mogle bi imati koristi od aktivnijeg sudjelovanja dionika i znanstvenika. Pakt za ribarstvo i oceane, najavljen u izvješću o ZRP-u za 2024.[31], u tom smislu države članice poziva na napredovanje u pogledu upravljanja ZRP-om u korist svih zainteresiranih dionika i društva u cjelini.

7. SOCIOEKONOMSKI RAZVOJ

7.1. SJEVERNO MORE

Na temelju godišnjega gospodarskog izvješća STECF-a o ribarskoj floti EU-a za 2023.[32] nijedna flota države članice u pogledu svoje ribolovne aktivnosti u potpunosti ne ovisi o regiji. Na temelju vrijednosti iskrcanih ulova Sjeverno more i istočni Atlantik ključna su ribolovna regija za Dansku (86 % ukupnih iskrcaja), Nizozemsku (83 %), Njemačku (61 %), Švedsku (70 %) i Belgiju (32 %).

7.2. SJEVEROZAPADNE VODE (NWW)

U izvješću STECF-a, na temelju vrijednosti iskrcaja, navodi se da ribolovi Francuske i Irske imaju najvišu razinu iskrcanog ulova u sjeverozapadnim vodama. Međutim, Irska na nacionalnoj razini ima najveći ukupni postotak vrijednosti ulova iskrcanog iz regije, i to od 90 %, što upućuje na njezinu veliku ovisnost o tom području (97 % dana na moru odvija se u tim vodama). U smislu broja dana na moru Belgija (54 %) i Francuska (29 %) isto tako uvelike ovise o tom području. Iako su Irska i Belgija uvelike ovisne o ribolovu, najveći udio u ribolovu imaju Francuska i Irska.

7.3. JUGOZAPADNE VODE (SWW)

Prema izvješću STECF-a, glavne flote koje su djelovale u regiji bile su španjolska, francuska i portugalska flota. Osim njih, u regiji je 2021. djelovalo još šest flota EU-a: Belgije, Njemačke, Danske, Irske, Litve i Nizozemske, ali ograničenih ribolovnih aktivnosti u regiji (raspodjela ukupnih ribolovnih napora tih država članica iznosila je 0,16 %, a iskrcani ulov iznosio je 1,12 %

[30] Dva člana STECF-a odazvala su se na savjetovanje s dionicima.

[31] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću. Održivo ribarstvo u Uniji: trenutačno stanje i smjernice za 2025. (COM/2024/235 final).

[32] Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo (STECF) – Godišnje gospodarsko izvješće o ribarskoj floti EU-a za 2023. (STECF 23-07), Ur. Prellezo, R., Sabatella, E., Virtanen, J., Tardy Martorell, M. i Guillen, J., Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2023., https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135182.

vrijednosti i 2,23 % mase ukupnih količina u regiji). Na temelju vrijednosti iskrcanog ulova Španjolska je ostvarila najveću proizvodnju iz regije, a slijede je Portugal i Francuska. Španjolska ima najveći ukupni postotak nacionalne iskrcane mase iz regije (51 %), a slijede je Portugal (32 %) i Francuska (15 %). Portugal je zemlja koja najviše ovisi o tim vodama: 98 % ribolovnih napora portugalske flote u jugozapadnim je vodama, što čini 85 % ukupne vrijednosti iskrcanog ulova i 82 % ukupne mase iskrcanog ulova.

8. DELEGIRANJE OVLASTI KOJE SU KOMISIJI DODIJELJENE VIŠEGODIŠNJIM PLANOVIMA ZA SJEVERNO MORE I ZAPADNE VODE TE UREDBOM O UTVRĐIVANJU POSEBNIH UVJETA ZA RIBOLOV DUBOKOMORSKIH STOKOVA

Višegodišnjim planovima za Sjeverno more i zapadne vode Komisiji se delegira ovlast za donošenje delegiranih uredbi s obzirom na stokove obuhvaćene višegodišnjim planovima nakon promjena u geografskoj rasprostranjenosti stokova (članak 1. stavak 1. višegodišnjih planova za Sjeverno more i zapadne vode), korektivnih mjera (članak 8. višegodišnjih planova), tehničkih mjera (članak 9. višegodišnjih planova), provedbe obveze iskrcavanja (članak 11. višegodišnjeg plana za Sjeverno more i članak 13. višegodišnjeg plana za zapadne vode) i ograničavanja ukupnog kapaciteta flota predmetnih država članica (članak 14. stavak 2. višegodišnjeg plana za zapadne vode).

Komisija dosad nije iskoristila te ovlasti, osim za provedbu obveze iskrcavanja. Kad je riječ o tehničkim mjerama, ovlaštenje je od 2019. zamijenjeno specifičnijim iz članka 15. Uredbe o tehničkim mjerama. U pogledu provedbe obveze iskrcavanja Komisija je donijela osam delegiranih uredbi u okviru višegodišnjeg plana za Sjeverno more i devet u okviru višegodišnjeg plana za zapadne vode.

Uredbom o utvrđivanju posebnih uvjeta za ribolov dubokomorskih stokova (članak 9. stavak 7.) Komisiji se delegira ovlast za izmjenu i dopunu popisa indikatorskih vrsta osjetljivih morskih ekosustava (VME-ova).

9. POJMOVNIK

SV: savjetodavno vijeće

ZRP: Zajednička ribarstvena politika

CNPMEM: Nacionalno vijeće za morski ribolov i uzgoj morske ribe (Comité national des pêches maritimes et des élevages marins)

FMSY: Ribolovna smrtnost u skladu s najvišim održivim prinosom

ICES: Međunarodno vijeće za istraživanje mora

MSG: skupina država članica

MAP: višegodišnji plan

MSY: Najviši održivi prinos

NWW: sjeverozapadne vode

NWWAC: Savjetodavno vijeće za sjeverozapadne vode

SSB: biomasa stoka u mrijestu

STECF: Znanstveni, tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo

SWW: jugozapadne vode

SWWAC: Savjetodavno vijeće za jugozapadne vode

TAC: Ukupni dopušteni ulov